

NOTISER

¶ Cynthia M Grund har lagt fram en doktorsavhandling vid universitetet i Tampere. Avhandlingen har titeln *Constitutive Counterfactuality: The Logic of Interpretation in Metaphor and Music* (Askeladden, Köpenhamn 1997).

¶ Boströmlärljungen Edfeldt utgav 1883 två band med sin mästares skrifter. I förordet förklarar han att en tredje del "skulle innehålla skrifter af öfvervägande kritiskt och polemiskt innehåll. Vi har dock omsider beslutat att för närvarande icke utgifva denna tredje del, emedan man ansett tiden för de hit hörande skrifternas utgifvande ännu icke vara inne". Först efter arton år gavs denna tredje del ut. Henrik Svensson nämner den inte i litteraturförteckningen till sin Boströmartikel (1997:4). Utgivandet år 1901 var kanske förhastat?

Åke Löfgren

¶ Svar till Elgemyr och Ekenberg

I en artikel i denna tidskrift ("Den värderande analysen", 4/97) kritiserar Anders Elgemyr och Love Ekenberg den metod för utvärdering av argumentationer som vi beskriver i läroboken *Argumentationsanalys* (Natur och Kultur, 1994). Författarnas huvudsakliga invändning är att utvärderingen av tesen i en argumentation kan påverkas av hur argumenten struktureras, vilket antas innebära att vår metod involverar ett stort mått av godtycklighet.

Detta illustreras med följande exempel. Anta att vi har en tes T, och två proargument, P1 och P2,

och att dessa argument är lika hållbara. Anta nu att vi får 'ny information' i form av ett påstående X förstärker både P1 och P2, men har större relevans, och därmed beviskraft, i förhållande till P1. Detta visar, menar författarna, att om vi placerar X som argument under P1 så framstår T i slutänden som mera hållbar än om vi placerar X under P2. Alltså påverkas bedömningen av T bland annat av om vi uppfattar X som argument för P1 eller för P2.

Men varför skulle denna självklarhet vara något problem för vår metod? Elgemyr och Ekengren kan-

ske tror att vår metod inte säger någonting om hur X i detta fall skall ordnas. Men det stämmer ju inte. Det framgår tydligt från boken att så fort ett påstående förstärker eller försvagar ett annat påstående så kan det betraktas som ett argument för respektive mot detta påstående. Om X förstärker både P1 och P2 så bör X således betraktas både som ett argument för P1 och P2.

Men visst kan det finnas fall där det framstår som osäkert hur en uppsättning argument skall ordnas. Kanske försöker Elgemyr och Eken-gren egentligen säga att vi borde ha kompletterat vår metod med precisa och generella regler för hur argumenten bör struktureras i sådana fall. Ett problem här är emellertid att hur argumenten skall ordnas i en argumentationsanalys delvis beror på syftet med analysen, vilket nog borde ha uttryckts tydligare i boken.

Anta att vi vill granska den argumentation som uttrycks i en viss uppsats. Om syftet är att rekonstruera hur författaren själv tänkt (kanske för att vi vill påpeka för honom var eller hur han tänkt fel) kan det vara rimligt att strukturera argumenten i enlighet med hur han själv anser att de hänger ihop. Om syftet i stället är att komma fram till en välgrundad konklusion om tesen kan det vara lämpligare att strukturera argumenten så att argumentationen blir så stark och koherent som möjligt, dvs så att analysen sammanställer både det bästa sättet

att försvara tesen och det bästa sättet att angripa den. Om vi har bråttom kan vi utesluta vissa argument eller argumentationsled. Osv.

Någon skulle kanske invända mot tanken att argumenten skall ordnas så att argumentationen blir så stark som möjligt dels att vi därmed smyger in ett värderande element redan i den beskrivande analysen och dels att det i vissa fall blir obestämt hur argumenten skall ordnas. Vad beträffar den första invändningen kan man undra över relevansen. I själva verket finns ju ett värderande element med när man överväger om ett påstående överhuvudtaget skall betraktas som ett argument, eftersom vi ju gärna vill att åtminstone vissa minimikrav på relevans skall vara uppfyllda.

Också den andra invändningen framstår som irrelevant. Poängen med vår metod är främst att den skall vara till hjälp för dem som vill tänka lite mera systematiskt kring befintliga argumentationer, som uttrycks till exempel i vetenskapliga artiklar och böcker. Att vi inte angivit några regler som rent mekaniskt kan tillämpas om man vill veta hur argumenten skall ordnas (eller bedömas) är fullt förenligt med att metoden kan tjäna detta syfte. Om man vill läsa mer om hur vi förhåller oss till denna obestämdhet, se avsnittet "Om det 'subjektiva' i analysen" i *Argumentationsanalys* (ss 49–50).

Författarna till
Argumentationsanalys

¶ Hedonism och vegetarianism

I Filosofisk tidskrift 4/97 (Varför inte dödsstraff?, s 30) skriver Torbjörn Tännsjö så här: "Den utilitaristiska förklaringen till varför det är fel att döda ger också en rimlig slutsats när det gäller vårt förhållande till djur. Om vi dödar ett djur berövar vi det dess möjliga framtida liv. Det lider skada. Men denna skada kan mycket väl kompenseras av att andra djur får leva i dess ställe. Och i den mån djur är oförmögna att oroa sig för sin framtid utgör ett system där djur dödas och äts (av människor) knappast något moraliskt problem. Det innebär emellertid inte att det är fritt fram för människors förtryck av djuren. Det är viktigt att vi inte plågar dem, att vi ser till så att de, i den mån det står i vår makt, får leva goda liv. Deras lycka och välbefinnande är inte av mindre betydelse än vår. Något principiellt stöd just för vegetarianism ger emellertid inte utilitarismen."

Jag får intrycket att Tännsjö driver den här tesen: en hedonistisk kalkyl skulle ge resultatet, att det inte är fel att ha ett system där djur föds upp, dödas och äts av människor, utan att djuren plågas. Det finns komplikationer med ett sådant system, som talar emot att tesen är sann.

Det skulle vara dyrt att föda upp djur utan att plåga dem. Många andra typer av investeringar skulle öka mängden nytta mer till samma kostnad. Mot det kan invändas att

djuren inte skulle existera om vi inte födde upp dem för att äta dem – få skulle ju föda upp dem, om de inte fick någon ekonomisk vinning av det.

Men det är sannolikt att det skulle finnas fler varelser, utan att vi behöver utföra några särskilda åtgärder, om vi inte födde upp djur. Dessutom skulle troligen dessa varelser vara lyckligare, eftersom de skulle få utlopp för sitt "naturliga" beteende i högre grad (även om det också finns en minuspost: de skulle dö på ett mer smärtsamt sätt). På överbliven mark skulle det leva många små relativt lyckliga djur, i stället för några få stora och tjocka.

Det finns också en stor risk för att sidoeffekterna av ett system där vi föder upp djur för att äta dem (utan att plåga dem) skulle vara negativa. Om vi behandlar djur på det sättet, så är risken stor att vi skaffar oss fördomar mot djur. (Ett liknande argument finns i Peter Singers *Djurens Frigörelse*.) Det kan i sin tur påverka vårt beslutsfattande, så att vi inte tar tillräcklig hänsyn till djurs lycka och välbefinnande, vilket sannolikt i hög grad skulle minska den totala mängden nytta. Vi skulle tvingas distansera oss från djuren. Många skulle ha svårt att respektera de varelser som de äter, och några inom systemet skulle kanske sätta egna vinstintressen före djurens intressen.

Daniel Eriksson

¶ I somras kunde man läsa följande märkliga formulering på en reklamlapp på flyget till Malmö: "Flygtaxi fungerar likadant i hela Sverige – lokala avvikelser kan dock förekomma". Vad skall man tro?

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: *Per Baun* är forskarassistent i sociologi i Lund, *Erik Carlson* är forskarassistent i praktisk filosofi i Uppsala, *Ullaliina Lehtinen* är doktorand i teoretisk filosofi i Göteborg, *Filip Rádovic* är doktorand i teoretisk filosofi i Göteborg och *Anders Tolland* är forskarassistent i teoretisk filosofi i Göteborg.